

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
НАУКИ ТА ОСВІТИ**

**Збірник матеріалів
XXII підсумкової науково-практичної конференції викладачів**

07 лютого 2020 року

*За загальною редакцією
члена-кореспондента НАПН України, доктора політичних наук, професора,
К.В. Балабанова*

Маріуполь – 2020

УДК 061.3(063)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ: Збірник матеріалів XXII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. К.В. Балабанова. – Маріуполь: МДУ, 2020. – 249 с.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою Маріупольського державного університету (протокол № 6 від 26.02.2020)

Редакційна колегія:

Голова – Балабанов К.В., доктор політичних наук, професор

Члени редколегії: Булатова О.В., д.е.н., проф.; Безчотнікова С.В., д.філол.н., проф.; Задорожна-Княгницька Л.В., д. пед. н., доцент; Лисак В.Ф. д.і.н., проф.; Омельченко В.Я., д.е.н., проф.; Павленко О.Г., д.філол.н., доц.; Романцов В.М. д.і.н., проф.; Слющинський Б.В., д.соц.н., проф.; Толпежніков Р.О., д.е.н., доц.; Чентуков Ю.І., д.е.н., проф.; Шепітько С.В., к.філол.н., доц.

Збірник містить матеріали XXII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ, яка відбулася 07 лютого 2020 року в Маріупольському державному університеті.

У матеріалах висвітлені актуальні проблеми розвитку міжнародних відносин та зовнішньої політики, філософії та соціології, історії, економіки та менеджменту, права, літературознавства і культурології, філології, методики викладання, педагогіки та психології.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та студентам, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами науки та освіти.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

<i>Волик В. В.</i> ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЯКІСТЬ ОСВІТИ ЮРИСТА, ЩО ПРАГНЕ БУТИ СУДДЕЮ	59
<i>Свірський Б.М.</i> СТАТУТ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ЯК ОСНОВНИЙ ЗАСІБ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ САМОРЕГУЛЯЦІЇ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ.....	61
<i>Черних Є.М.</i> ОЗНАКИ ОРГАНУ ДЕРЖАВИ У КРИТИЧНОМУ ПІДХОДІ.....	62
<i>Годованик Є. В., Тихомирова Г. Є.</i> ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ПРАВОВА НОРМА» У СУЧАСНОМУ ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПРАВОРОЗУМІННІ.....	64
<i>Надежденко А.О.</i> ОСОБЛИВОСТІ СПІВВІДНОШЕННЯ СТАТУСУ ДЕПУТАТІВ МІСЦЕВИХ РАД І СТАТУСУ НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ УКРАЇНИ.....	65
<i>Синдецька А.В.</i> ДО ПИТАННЯ ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ В СУЧАСНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ЗНАТЬ ІЗ СТВОРЕННЯ, РЕССТРАЦІЇ, УПРАВЛІННЯ ТА ЗАХИСТУ ОБ'ЄКТІВ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ.....	67
<i>Шебаніц Д.М.</i> ЗАХИСТ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРАВ ЯК ЗАПОРУКА РЕАЛІЗАЦІЇ НЕВІД'ЄМНОГО ПРАВА НА ЖИТТЯ.....	69
<i>Барегамян С.Х.</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРАВОВИХ ГАРАНТІЙ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА НА СВОЄЧАСНЕ ОДЕРЖАННЯ ВІНАГОРОДИ ЗА ПРАЦЮ В УКРАЇНІ.....	70
<i>Ковейно Ю. В.</i> СУБ'ЄКТИ ВИКОРИСТАННЯ ЛІСІВ	72
<i>Темирова-Хмикіна В.І.</i> ЩОДО ГАРАНТІЙ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ЛАДУ.....	73

СЕКЦІЯ АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ТА СВІТОВОГО ПОЛІТИЧНОГО ПРОЦЕСУ

<i>Грідіна І. М., Булик М. В., Кудлай В. О.</i> ДЕОКУПАЦІЯ ОСВІТОЮ: ПРО РОБОТУ ОСВІТНЬОГО ЦЕНТРА «ДОНБАС-УКРАЇНА» ПРИ МАРІУПОЛЬСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ	75
<i>Гаврилова Н.В.</i> ПРОТЕСТНІ РУХИ ХХІ СТ. ЯК ПРОЯВ ПОЛІТИЧНОЇ КРИЗИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ .	77
<i>Караман К.В.</i> ІСТОРИЧНА ПАМ'ЯТЬ ЯК ФАКТОР ЄВРОСКЕПТИЦИЗМУ В КРАЇНАХ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ТА СХІДНОЇ ЄВРОПИ	79
<i>Константинова Ю.В.</i> ФАКТОРИ ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ФОРМУВАННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ПАРАГВАЮ..	81
<i>Мороз О.</i> УГОРСЬКА МЕНШИНА В ДЕРЖАВНІЙ ЕТНОПОЛІТИЦІ РЕСПУБЛІКИ СЛОВЕНІЯ.....	83
<i>Парлюк В. І.</i> РЕАЛІЗАЦІЯ ГЕНДЕРНИХ КВОТ ПОЛІТИЧНИМИ ПАРТІЯМИ АВСТРІЇ.....	84
<i>Пашина Н. П.</i> ПОЛІТИЧНА ІДЕНТИЧНІСТЬ, ЯК РУШІЙНА СИЛА СОЦІАЛЬНОЇ БОРОТЬБИ (ЗА РОБОТОЮ АЛЕНА ТУРЕНА «ПОВЕРНЕННЯ ЛЮДИНИ ДНЮЧОЇ»).....	87
<i>Светлакова М. А.</i> ЕЛЕКТОРАЛЬНИЙ АБСЕНТЕІЗМ: ПРИЧИНИ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ	88
<i>Татай Е. О.</i> КЛАСИФІКАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ НЕКОМЕРЦІЙНИХ ЧЛЕНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ....	89
<i>Трофименко А. В.</i> ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В СФЕРІ ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ.....	91
<i>Трофименко М. В.</i> ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ..	94

СЕКЦІЯ ІСТОРІЯ УКРАЇНИ. СУЧАСНЕ БАЧЕННЯ

<i>Алфьоров А.Д.</i> ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН УКРАЇНИ.....	96
<i>Веремеева М.В.</i> ЗАКОНОДАВЧІ АКТИ ЯК ДЖЕРЕЛО З ІСТОРІЇ ПОВСЯКДЕННОГО ЖИТТЯ СТУДЕНТІВ УРСР 60-80-Х РОКІВ ХХ СТ.	98
<i>Забавін В.О., Булик М.В.</i> СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗБЕРЕЖЕННЯ КУРГАНІВ ПІВНІЧНОГО ПРИАЗОВ'Я (НА ПРИКЛАДІ МАЛОЯНИСОЛЬСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ).....	99
<i>Волоніць В.С.</i> ГРЕКИ БАЛАКЛАВИ: КОРОТКИЙ ІСТОРІОГРАФІЧНИЙ ОГЛЯД.....	101
<i>Коробка В.М., Коробка Ю.В.</i> ПЕРША ПИСЬМОВА ЗГАДКА ПРО ПРАВОСЛАВНУ ПАРАФІЮ НА ТЕРЕНАХ МАРІУПОЛЬСЬКОГО НАДАЗОВ'Я.....	103
<i>Новікова С.В.</i> ПОШТОВЕ СПОЛУЧЕННЯ, СИСТЕМА ТЕЛЕГРАФНОГО ТА ТЕЛЕФОННОГО ЗВ'ЯЗКУ У МАРІУПОЛЬСЬКОМУ ПОВІТІ (ХІХ – ПОЧАТОК ХХ СТ.).....	105
<i>Папац А.С.</i> КІЛЬКІСНИЙ ТА ЕТНІЧНИЙ СКЛАД ВЧИТЕЛІВ ТА УЧНІВ ЗАКЛАДІВ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В КАТЕРИНОСЛАВСЬКОМУ ПОВІТІ НА ПОЧАТКУ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ	107
<i>Романцов В.М.</i> ПРОГОЛОШЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ ГЕТЬМАНА П. СКОРОПАДСЬКОГО ТА ПОШИРЕННЯ ЇЇ ВЛАДИ В МАРІУПОЛЬСЬКОМУ ПОВІТІ.....	108

СЕКЦІЯ СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ РОЗВИТОК СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

<i>Дабло Л.Г.</i> СОМАТИЧНІ КУЛЬТИ В УКРАЇНСЬКІЙ УСНІЙ НАРОДНІЙ ТВОРЧОСТІ (ЗА ПРАЦЕЮ В.К. КУЛЬБАКИ «СОМА/ХАОМА: РОСЛИНА, НАПІЙ, БОЖЕСТВО»).....	111
<i>Кригіна О. В.</i> ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ СТУДЕНТІВ ЗВО	112

СЕКЦІЯ
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ТА СВІТОВОГО
ПОЛІТИЧНОГО ПРОЦЕСУ

УДК 378.4.062(477.62-2Мар)

Грідіна І. М.

доктор історичних наук, професор кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики

Булик М. В.

кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики

Кудлай В. О.

кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент кафедри культурології та інформаційної діяльності

ДЕОКУПАЦІЯ ОСВІТОЮ: ПРО РОБОТУ ОСВІТНЬОГО ЦЕНТРА «ДОНБАС-УКРАЇНА»
ПРИ МАРІУПОЛЬСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Колись Рональд Рейган на запитання генералів Пентагону, чому на той момент бюджет США на освіту перевищив бюджет на оборону, відповів: «Якщо ви думаєте, що питання оборони вирішуються у Пентагоні, ви помиляєтесь. Питання оборони вирішуються за шкільною партою». Для України в боротьбі з гібридною агресією РФ одним з нагальних викликів національній безпеці є втрата освітянської інфраструктури на тимчасово окупованих територіях Донецької та Луганської областей. Розкол єдиного освітнього простору України є значною проблемою в процесі повернення окупованих територій. Якщо, фінансова, політична, економічна та інші сфери більш-менш чітко можуть бути врегульовані за рахунок правової, то в системі освіти, окрім таких граничних морально-правових проблем, як свідомо чи вимушена колаборація вчителів та науково-педагогічних кадрів, існування захоплених та переміщених ЗВО, їх майнова та інтелектуальна власність, є цілеспрямовано створена окупаційною владою освітня прірва між тимчасово окупованими територіями та Україною. Тотальне переведення як вищої, так і середньої освіти на російські стандарти, суцільна русифікація навчання, ліквідація організаційних елементів та контенту української освіти з року в рік поглиблюють розкол єдиного освітнього простору, а відтак формують у молодого покоління, частина з якого вже не застало української освіти, іншу – ворожу українській – ідентичність. Усі чинні стратегії повернення тимчасово окупованих територій на практиці зіткнулися з гуманітарним гетто, наслідки якого без чітко визначеної політики можуть бути більше вибухово-небезпечними, ніж заміновані території, адже є пролонгованими у часі та «просторовані» у головах. Отже, відповідь Р. Рейгана генералам є гостроактуальною для політики України в галузі освіти в контексті стратегії деокупації та переосвоєння тимчасово окупованих територій Донецької та Луганської областей.

Із самого початку війни громадські активісти, викладачі переміщених ЗВО неодноразово підіймали та обговорювали питання про створення механізмів отримання учнями непідконтрольних територій українських атестатів, можливості заміни процедури вступу до освітніх закладів, щоб надати можливість випускникам шкіл з тимчасово окупованих територій Донецької та Луганської областей вступати до ЗВО України, що означає у буквальному сенсі вирвати з лещат окупаційних режимів патріотично (та й прагматично) налаштовану молодь. Такі механізми були створені та поетапно втілені Міністерством освіти і науки України та Міністерством з питань тимчасово окупованих територій: учні, які проживають на тимчасово окупованих територіях, можуть продовжити здобуття загальної середньої освіти в загальноосвітніх закладах освіти на підконтрольній українській владі території за всіма чинними формами навчання. Зважаючи на ситуацію, що несе загрозу життю і здоров'ю дітей, доцільною практикою стало їх зарахування на екстернатну або дистанційну форму навчання [6].

Одним з найуспішніших, на наш погляд, проектів втілення механізму отримання української освіти молоддю з тимчасово окупованих територій стали створені за ініціативою МОН України освітні центри «Донбас-Україна», які розпочали свою роботу під час вступної кампанії 2016 р. на базі переміщених ЗВО та розташованих на підконтрольній українській владі території Донецької та Луганської областей.

За 4 роки роботи освітніх центрів «Донбас-Україна» кількість вступників з окупованих територій збільшилася майже вдвічі. Так, після старту роботи центрів у 2016 р. понад 850 абітурієнтів з Донбасу вступили в українські ЗВО за спрощеною процедурою, тоді як у 2019 р. їх кількість досягла 1600 [1].

Один з таких центрів вже четвертий рік працює на базі Маріупольського державного університету (МДУ). За підтримки МОН України та адміністрації університету на базі приймальної комісії МДУ спільно із Комунальним закладом «Маріупольський міський навчально-виховний комплекс «Гімназія-школа» № 27 Маріупольської міської ради Донецької області» було створено освітній центр «Донбас-Україна» (наказ ректора МДУ № 231 від 06.07.2016 р.) [3]. Приймальною комісією університету організовано можливість комунікації вступників з Центром. На веб-сайті МДУ розміщено детальну інформацію щодо роботи центру, порядок прийняття вступників; покрокова інструкція вступу через освітній центр; графік його роботи в МДУ та уповноваженому закладі освіти ЗОШ I-III ступенів № 52 (з 2016 до 2018 рр. – «Гімназія-школа»

№ 27); контактні телефони та електронну пошту керівника центру. Зв'язок із вступниками підтримується також і через сторінку центру в соціальній мережі Facebook [4], а також сторінку центра на офіційному сайті МДУ [5].

З метою залучення більшої кількості абітурієнтів з тимчасово окупованих територій приймальна комісія університету співпрацює з адміністрацією ЗОШ №29 та ЗОШ № 54, на базі яких здійснюється дистанційне та екстернатне навчання школярів з зони АТО/ООС.

Освітній центр забезпечує консультування та допомогу в оформленні освітньої декларації вступника; сприяє проведенню річного оцінювання та державної підсумкової атестації абітурієнтів з української мови та історії України, видачі йому документів державного зразка про повну загальну середню освіту в уповноваженій гімназії № 27; організовує оформлення документів Заявника як вступника, проведення вступного випробування до МДУ. До Центру можуть звертатись три категорії вступників: 1) що мають атестат про повну середню освіту та сертифікати ЗНО; 2) що мають атестат про повну середню освіту та не отримували сертифікати ЗНО (вступ за іспитами); 3) що не мають атестату про повну середню освіту (за зверненням до уповноваженого загальноосвітнього закладу освіти отримували довідку про атестацію та вступали до МДУ за вступними іспитами).

Окрім окреслених нормативними документами послуг освітній центр при МДУ проводить значну профорієнтаційну роботу через дистанційну комунікацію із загальноосвітніми закладами на лінії зіткнення; долучає студентів, які вступили через центр до інформаційної кампанії серед майбутніх абітурієнтів; розміщує інформаційний матеріал про роботу ОС «Донбас-Україна» МДУ на контрольно-пропускних пунктах, сайті МДУ, у соціальних мережах; підтримує співпрацю з громадською організацією «Фонд «Відкрита політика» та благодійною організацією «Благодійний фонд «Майбутнє у єдності» для забезпечення цільової благодійної допомоги вступникам освітнього центру «Донбас-Україна» та тим вступникам з тимчасово непідконтрольної території Донбасу, які вступали на загальних підставах без звернення до освітнього центру.

У перший, 2016, рік роботи Центру звернулися за консультаціями 50 осіб, з яких 35 стали студентами МДУ. У 2017 р. до Центру звернулося вже 102 особи, 67 з них стали студентами університету. У 2018 р. відповідно: 141/91, у 2019 р. – 185/125. За територіальним розподілом найбільша частина вступників 2019 р. звернулися з таких населених пунктів тимчасово окупованої території Донбасу та лінії зіткнення як Донецьк (29 заявників), Сартана (23 заявники), Макіївка (6 заявників), м. Горлівка, смт Андріївка, с. Старогнатівка, смт Мирне, смт Талаківка (по 5 заявників), с. Новоселівка (4 заявники), м. Докучаєвськ, м. Сніжне, с. Гнупове (по 3 заявники) та ін. [2].

До речі, на сайті МОН України подається матеріал прес-центру про результати роботи освітніх центрів «Донбас-Україна» за 2019 р. про ТОП ЗВО, куди найбільше вступили через ОЦ «Донбас-Україна»:

- 1 – Східноукраїнський національний університет ім. Володимира Даля – 177 осіб;
- 2 – Горлівський інститут іноземних мов ДВНЗ «ДДПУ» – 133 особи;
- 3 – Приазовський державний технічний університет – 124 особи [1].

Чому до статистики вкралася помилка, і чому МДУ не посів почесного третього місця зі 125 вступниками, не є метою з'ясування в нашому тексті, але факт залишається фактом. Серед більш ніж 40 освітніх центрів при ЗВО України, ОС «Донбас-Україна» при Маріупольському державному університеті є одним з найефективніших щодо залучення молоді з тимчасово окупованих та зони ООС абітурієнтів. І може на перший погляд ці цифри не видаються такими вже значними, але для «втаємничених» – кожний абітурієнт та вступник з окупованих територій – це невелика, але перемога, адже треба докласти багато матеріальних та моральних зусиль, щоб мати бажання та здійснити можливість отримати українську освіту навіть за умов, наданих МОН України. Перетини лінії зіткнення, навчання за українською програмою у ворожому оточенні, нерівні стартові умови та багато інших чинників, об'єктивних та штучних, що стоять на перешкоді отримання не фейкової освіти. У перспективі освітні центри «Донбас-Україна», зокрема при МДУ (адже він знаходиться на прифронтовій території та має значні успіхи в роботі) можуть стати механізмом процесу розповсюдження освітнього правового поля на визволені території Донецької та Луганської областей.

Література

1. 1600 вступників з Донбасу та 265 з Криму цьогоріч вступили до українських вишів за спрощеною процедурою... / Офіційний сайт МОН України. 2019. 4 жовтня. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/1600-vstupnikov-z-donbasu-ta-265-z-krimu-cogorich-vstupili-do-ukrayinskih-vishiv-za-sproshenoju-proceduroyu-ce-najbilshij-pokaznik-za-ostanni-4-roki> (дата звернення: 30.11.2019).
2. Доповідь на засідання ректорату МДУ «Про результати роботи центру «Донбас-Україна». Поточний архів освітнього центру «Донбас-Україна» МДУ.
3. Наказ ректора МДУ № 231 від 06.07.2016 р. Поточний архів центру «Донбас-Україна» при Маріупольському державному університеті.
4. Освітній центр «Донбас-Україна» Маріупольського державного університету. URL: <https://www.facebook.com/OCDonbasUkraineMDU> (дата звернення: 30.11.2019).

5. Освітній центр «Донбас-Україна». URL: http://mdu.in.ua/index/donbas_ukrajina/0-190 (дата звернення: 30.11.2019).
6. Як продовжити здобуття загальної середньої освіти на підконтрольній українській владі території / Офіційний сайт МОН України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/zhitelyam-donbasu-ta-krimu/uchnyam-ta-vipusknikam/yak-prodovzhiti-zdobuttya-zagalnoyi-serednoyi-osviti-v-znz-na-pidkontrolnij-ukrayinskij-vladi-teritoriyi> (дата звернення: 30.11.2019).

УДК 323.26(4-672ЄС)

Гаврилова Н.В.

к.і.н., доцент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики

ПРОТЕСТНІ РУХИ ХХІ СТ. ЯК ПРОЯВ ПОЛІТИЧНОЇ КРИЗИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

На сьогодні ЄС є принципово новим та унікальним за своєю природою явищем. Об'єднуючи 28 держав з населенням понад 400 млн. людей та 25% часткою світового ВВП, він довгий час є гордістю своїх творців, будучи центром тяжіння, стати членом якого прагнули практично всі європейські країни. На сьогодні ця структура зіткнулась із цілим рядом масштабних викликів, на які ЄС не може знайти адекватні відповіді. Це дозволило представникам наукової спільноти, політикам та експертам казати про «масштабну системну кризу» [1, С. 57], елементом якої є глибока політична криза. Яскравим проявом її став розвиток принципово нових протестних рухів. Їх формування це результат впливу цілого комплексу факторів, що вимагає спеціального дослідження, головним з яких, на наш погляд, стали зміни в суспільній свідомості громадян ЄС в наслідок глибокого розчарування в існуючих політичних інститутах, в цілому в політичних системах при яких за думкою болгарського дослідника І. Крастева: «Існує можливість змінювати лише уряд, проте не політику» [2].

Дослідники розглядають їх появу як відповідь на конкретну фазу «капіталістичної соціалізації, як сили, яка діє при переході до нової моделі суспільного устрою [3]. Потужним каталізатором розвитку стало поєднання низки криз в часових рамках. Це фінансово-економічна криза 2008-2009 рр., потім міграційна криза 2015-2016 рр. Виклики, які виникли в їх результаті показали низьку ефективність як політики ЄС, так і політики, яка реалізується національними політичними елітами, політику неоглобалістичну, направлену на розвиток глобалізаційних процесів. У той же час як демонстрували соціологічні дослідження, більшість жителів ЄС виступали проти глобалізації, діяльності транснаціональних компаній та банків, у той час коли подолання цих криз іде за їх рахунок. «Не жителі платять за вашу кризу» - цей лозунг став основним рефреном протестного руху, який тоді розгорнувся. Початок йому було покладено в Ісландії, де 11 жовтня 2008 р. на площі в Рейк'явік пройшла перша демонстрація, яка дала початок масштабному, раніше не баченому в цій країні руху, який отримав назву «Революція пустих каструль». Рух охопив всю країну і тривав до 2011 р. У наслідок вуличного тиску уряд був вимушений піти на поступки, були проведені референдуми по найбільш болючим питанням.

У Португалії, в країні з височайшим рівнем безробіття, особливо серед молоді, виник у той же час рух «Викинуте покоління» [4]. В Англії 26 березня 2011 р. відбулась п'ятсот тисячна демонстрація у Лондоні, яка поклала початок руху «Неурізане Об'єднане королівство» [5].

Яскраво виражений новий тип протестного руху, який неможливо ідентифікувати в параметрах існуючих критеріїв, виникає в цей період в Іспанії, Італії, Греції, країнах найбільш постраждалих від кризи 2008 р. В Іспанії цей рух зародився як «Рух обурених» в 2011 р. в 58 містах країни, на вулиці вийшло десятки тисяч людей з вимогою проведення нової якісної політики, перетворення іспанської демократії в реальну. «Вони нас не представляють» - такий був головний рефрен протестуючих, маючи на увазі політичні партії та інститути.

Головним інструментом руху під девізом «Ми можемо стати створити табірні асамблей на площах міст Італії», було те, що рух був нового типу, без організаційного центру, явних лідерів та ієрархії, коли головну мобілізаційну роль грали соціальні мережі. Жорсткі репресії, які застосував уряд в Барселоні при розгромі протестуючих, навіть коли пролилась кров не тільки не призвели до спаду, а стали каталізатором росту прихильників цього руху. «Обурення буквально» підірвали хід політичного життя країни. У результаті рух трансформувался у політичну партію «Подemos», котра перетворилась у впливову політичну силу країни, змінивши політичний ландшафт іспанської держави. За підсумками парламентських виборів у листопаді вона зайняла 35 місць в парламенті, продемонструвавши свою значимість.

Аналогічний шлях проробив протестний «Рух п'яти зірок» в Італії, створений Беппе Грілло 4 січня 2009 р. у Генуї, заявив про себе, як про голос громадянського суспільства [6, С. 297]. Широко використовуючи Інтернет та принцип зворотного зв'язку, через проведення опитувань та референдумів, рух реагує на запити та потреби виборців, виступає за пряму демократію і з перших днів існування позиціонував себе як «не об'єднання», а противага класичному політичному об'єднанню [7]. Рух вдало трансформувался